

ל' סיון, תשע"ט, 3.7.2019

גיליון מס' 666

פרשת חקת

פטירתה של מרים

מאת מיכל חן, עין צורים

בפרשתנו, פרשת 'חוקת', נפרדים בני ישראל ממרים ומאהרון. שניים מתוך שלושת המנהיגים שליוו את מסעם למן היציאה ממצרים דרך הנדודים במדבר.

הפרידה ממרים מתוארת כך: "וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מְדַבְּרֵי צָן בְּחֻדְשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשֶׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מְרִיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם" (כ, א) – עדכון יבש ואינפורמטיבי למדי. לא תיאור של בכי ומספד לא תיאור של צער... האמנם? ואם כן, מדוע?

למרים, אחות משה, חלק נכבד ביותר בתהליך גאולתם של בני ישראל ממצרים. ע"פ המדרש המובא בתלמוד – שיחה אחת של מרים עם עמרם אביה, שינתה את מהלך ההיסטוריה של עם ישראל, וכך מספר המדרש: "עמרם גדול הדור היה, כיון שראה שאמר פרעה: 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו', אמר: 'לשואו אנו עמלין'. עמד וגרש את אשתו. עמדו כלם וגרשו את נשותיהם. אמרה לו בתו: 'אבא, קשה גזרתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות'. עמד והחזיר את אשתו. עמדו כולם והחזירו את נשותיהם" (מסכת סוטה דף י"ב ע"ב).

מרים, בכוח נבואתה, ראתה מעבר לאופק את הגאולה הקרובה לבוא. היא זו שנטעה באביה, שראה באותה עת רק את שעת המצוקה – אמונה מחודשת בעתיד טוב יותר.

בהמשך מתוארת פעולתה הנוספת של מרים "מאחורי פרגוד הגאולה" (שם, שם) "היתה מרים מתנבאת ואומרת: 'עתידה אמו שתלד בן, שמושיע את ישראל מיד מצרים'. כיון שנולד משה נתמלא הבית, כולו אור. עמד אביה ונשק על ראשה. אמר לה: 'בתי נתקיימה נבואתך...' וכיון שהטילוהו לים, עמד אביה וטפחה על ראשה, אמר לה 'בתי, היכן נבואתך?'. אך מרים לא נרתעת, עדיין בטוחה באמונתה: "וַתִּתְצַב אַחֲתָיו מֵרַחֵק לְדַעַה מֶה יַעֲשֶׂה לָּהּ". (שמות ב', ד').

מרים מחכה לראות כיצד תהא הצלתו, ולרגע אין לה ספק שאכן יינצל ונבואתה תתגשם במלואה. ואכן, בעומדה עם כל עם ישראל על שפת ים סוף, רואה מרים בנס הגדול שהתרחש – את התגשמות נבואתה – ובסופה של 'שירת הים'. שנאמרה על ידי משה, לוקחת את התוף בידה ויחד עם כל הנשים יוצאות במחולות ועונה: "שִׁירוּ לַה' כִּי גָאָה גָאָה...". (שמות ט"ו, כ"א).

דווקא בשל התרחשויות אלו, רועמת כל כך השתיקה של בני ישראל על מותה של מרים. מדוע לא מתואר אבל כלשהו? תחושת פרידה? העוול הזה צועק שבעתיים כשרואים בהמשך הפרק את הבכי והמספד של כל בית ישראל במיתתו של אהרון.

משה גרליק בספרו "פרשה ופישרה", מעלה את ההשערה שפעילותו של אהרון היתה ניכרת במחנה בני ישראל במשך כל שנות המדבר, ועל כן חש העם בחלל שנוצר עם מותו. מרים, לעומת זאת, הניחה אמנם שם במצרים את יסודות הגאולה, והפיחה אמונה בשעה הקשה ההיא – אך הדור החדש שנולד במדבר לא היה מודע למעשיה בעבר, ולא היה מקורב אליה כמו דור יוצאי מצרים.

ואני מוסיפה אפשרות נוספת – אולי דור המדבר דווקא היה מודע למעשה מצער של מרים, אשר חטאה "בהוצאת דיבה" בעניין משה והאשה הכושית, (במדבר י"ב פס' א-ה) וראו אותה בעליבותה כאשר הושת עליה עונש הצרעת.

בין כך ובין כך, נראה שהקב"ה תבע את כבודה של מרים כאשר מיד לאחר מותה נאמר: "וְלֹא הָיָה מִיָּם לְעֵדָה וַיִּקְהְלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן". (שם כ', י"ב).

רש"י מציין במקום – "מ' שנים היה להם הבאר הזאת בזכות מרים".

במסכת תענית דף ט' ע"א ברש"י מובא: "באר ניתנה לישראל בזכות מרים. מתה מרים – נסתלק הבאר".

בני ישראל נצטרכו להכיר בהסתלקותה של מרים ולהבין שבזכות אמונתה מפכים חייהם, כמו מי הבאר שנבעו בזכותה.

מיכל חן, נשואה ליהודה, אם ל-4, סבתא לייג נכדים. חברת קיבוץ עין צורים. שימשה בתפקידים שונים בקיבוץ. מחנכת ויועצת בעבר ולומדת הרבה בהווה.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il